

Rast.

...da občutim u sebi
le eno veličast vesoljstva tihega
Rast.
(Srečko Kosovel)

UVODNIK

Ali je resnica za nas privilegij?

Potem ko so številni predstavniki našega enotnega zastopstva izrazili svojo solidarnost prizadetemu družbenemu delavcu; potem ko je videmska nadškofija odgovorila provokaciji na svojega duhovnika in potem ko so trije senatorji poslali interpelacijo na pravosodnega ter notranjega ministra (kajti v tem mandatu nam je uspelo še enkrat izvoliti slovenskega predstavnika v italijanski parlament) in seveda ne pozabimo na vedno prisotno verbalno solidarnost matične domovine, je dogodek na Matajurju naenkrat postal medijsko nezanimiv, gospoda Gujona ne vabijo več na intervjuje ter intelektualne večere in zgražanje oz. začetni srd, ki je bil skupen vsem nam, ponižanim zamejcem, je naenkrat splahnel. Vandalski poseg na Matajurju so požrle druge novice in dogodki, nenazadnje ob bližajočem se božičnem času se je naše zanimanje usmerilo nekoliko manj v družbene probleme. Molk s strani pristojnih nas več ne moti, verjetno smo se predali birokratskemu ritmu časa italijanske države in čakamo na prvo obletnico tega dogodka, ko se bomo ponovno vsi zbrali v cerkvi in beneški vasi. In vendar ravno v tem času bi morali složno vztrajati in konkretizirati našo solidarnost, morali bi zahtevati odgovor na naše dvome oz. na naš upravičen sum. Besed, stavkov in razlag, ki jih lahko potrosimo v pričakovanju na, upajmo, zadovoljivo razlago, je ogromno in čeprav je to stroka, v kateri slovi večinski narod, se ta ista rada polasti tudi nas samih.

Indiferentnost pristojnih oblasti, molk in alegorični stavki pa nam dajejo zelo jasen odgovor: pravica do resnice ostaja eden od tistih privilegijev, ki jih ne moremo biti deležni, verjetno predvsem zato, ker nimamo instrumentov, da bi si jo priborili.

Vendar preden se molk popolnoma polasti še tega moralnega posilstva na naše dostojanstvo, izkoristimo (sicer cinično) dano priložnost, da se ozremo v slovensko Benečijo, vsaj ko ji je enkrat namenjeno sredinsko mesto v naših medijih.

Pogosto se Goričani pritožujemo (upravičeno ali ne?) nad t.i. tržaškocentrizmom, Benečani si tega problema sploh ne postavljajo več; slabše, po naši zaslugi se pogosto ne čutijo pripadnike ene in iste manjšine; kljub temu da živi v tej pokrajini naše

dežele dobršen del avtohtonih slovensko govorečih italijanskih državljanov, ostaja njihova realnost nam predaleč, obenem niso deležni velike večine tistih minimalnih pravic, ki jih poznamo mi Primorci; po drugi strani pa so poznali ves povojni čas konkretna prizadevanja italijanskih institucij za izničenje njihove in tudi naše kulture; dejansko podobna posegu, ki ga je okusil msgr. Gujon v sicer namišljeni drugi italijanski republiki.

Če za ideološko razvejanost naših ljudi gradimo Narodni svet, kako rešujemo problem geografske razcepljenosti naše manjšine? Potreba po simbiozi bi morala rasti predvsem na iskrenem nivoju navadnih ljudi, kulturnih delavcev in društev; srečanja med predstavniki so seveda nujna, vendar če jim ne sledi interpersonalno sodelovanje tistih, ki s svojim neurtudnim delom ohranjajo slovensko podobo tega vzhodnega dela italijanske države, ostaja vse na ravni prizadevanja in spoštovanja vredne ideje.

Erika Jazbar

Tomaž Susič: Rast

Srečen 100. rojstni dan!

Spoštovani bralci, drage bralke!

Pred seboj imate 100. številko Rasti! To je pa že kar častitljiva starost, kajne?! 100. rojstni dan naše mladinske priloge je treba primerno obeležiti in ga, seveda, tudi proslaviti. Res smo ponosni, da pripada ta čast ravno naši generaciji.

Rast je namreč rasla skozi več generacij: rodila se je v 8. številki Mladike leta 1982. Vanjo so začeli pisati fantje in dekleta, ki so sedaj poklicni časnikarji, profesorji, šolniki... (Marko Tavčar, Anka Peterlin, Tomaž Simčič, Marijan Kravos, Bruna Ciani, če omenim le imena, ki so se najpogosteje pojavljala. Za njimi so prišli drugi, mlajši pisci, ki so dali svoj pečat časopisku (npr. Ivan Žerjal, Lilijana Filipčič, Peter Rustja). Pred približno šestimi leti pa so se na straneh Rasti začela oglašati nekatera imena, ki jih še danes lahko zasledimo pod objavljenimi članki.

Tudi v teh šestih letih so postopoma pristopili novi člani uredni-

škega odbora. Pred dvema letoma nam je uspelo celo to, da smo obseg Rasti podvojili: od štirih smo prešli na osem strani.

In kako naj bi visoko obletnico Rasti bolje proslavili kot tako, da jo še malo pomladimo in prenovimo?

Tako smo Rasti za njen 100. rojstni dan priskrbeli več daril: najprej novo podobo, novo glavo in grafično izdelavo. Za te je poskrbel Štefan Pahor. Ob tem pa ji podarjamo nekaj novih rubrik, oziroma novih mladih sodelavcev, ki se bodo pridružili ostalim, ki sestavljamo ekipo: "starim" sodelavcem Nevi in Andreju Zaghetu, Nadji Roncelli, Sari Trampuž ter podpisani, Bredi Susič, se bodo pridružili "novi": taki, ki so pri Rasti že sodelovali, so pa sedaj sprejeli odgovornost za nove rubrike, kot npr. Erika Baldé in Jadranka Cergol, in pa čisto sveža imena, kot so Valentina Destri, Peter Černic, Paolo Tenze in Erik Sancin. Vse nove sodelavce in nove rubrike vam bomo, seveda, postopoma predstavili v kotičku "Iz uredništva".

Upamo, da vam bo Rast v novi obleki všeč in da jo boste še naprej radi prebirali ter jo širili med svoje prijatelje in znance. Rast je namreč še vedno edini slovenski mladinski časopisek, ki redno izhaja v zamejstvu in ki ni glasilo kake stranke, organizacije ali šole. V njej se oglašajo mladi, ki so sicer v glavnem pripadniki določenih svetovnih nazorov, vendar pa je odprta vsem, ne glede na njihovo prepričanje. Namenjena je namreč vsem mladim in, zakaj ne, manj mladim, oziroma vsem ti-

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

MLADINSKI ODBOR
SLOVENSKE PROSVETE

vabita

ob 4. obletnici
mednarodnega priznanja
samostojne države Slovenije
na

5. SLOVENIJA PARTY

ki bo v soboto, 20. januarja
ob 19. uri v prostorih Slovenske
prosvete, v ul. Donizetti, 3.

Gledališki krožek SKK pripravil novo igrico

Od druge polovice oktobra dalje so se člani gledališkega krožka Slovenskega kulturnega kluba sestajali tudi izven sobotnega srečanja, da bi pripravili novo gledališko predstavo, ki nosi naslov Zvezdica za očka. Igrico je napisala in režirala Lučka Susič, za sceno je poskrbela Magda Samec, glavno skrb za izvedbo pa si je prevzel Radijski oder. Rezultat dvakrat do trikrat tedenskih vaj članov gledališkega krožka SKK je oživetev protagonistov preproste, pristrčne božične predstave. Pri igrici sodeluje 16 mladih igralcev: nekateri izmed njih so že sodelovali pri kateri izmed iger, ki jih je pripravil gledališki krožek SKK, drugi pa bodo tokrat prvič stopili na odrske deske.

Igrica bo doživela svojo krstno uprizoritev na praznik svetega Štefana in sicer v Marijinem domu pri sv. Ivanu. Še pred tem pa bo predpremiere, in sicer na klubovskem tradicionalnem božičnem dobrodelnem večeru, ki bo v soboto, 23. decembra ob 16.30 v ul. Donizetti, 3. Po božičnih praznikih pa bodo mladi igralci igrico predvidoma ponavljali vsak konec tedna do zaključka božičnega časa in to v različnih dvoranah v Trstu in drugje.

Ker pa ni tematika igrice tesno vezana na božični čas, jo bodo člani gledališkega krožka SKK z majhnimi spremembami v tekstu rade volje ponovili tudi ob kaki drugi priložnosti.

stim, ki se zanimajo za to, kaj se dogaja v svetu mladih, kaj mladi mislijo, kaj čutijo, kako reagirajo na izzive iz vsakdanjega življenja. Rast je pomembna, ker daje prostor novim literarnim talentom, in tistim, ki bi se radi preizkušali v kritiki, komentarjih, razmišljanju o dogodkih in problemih. Mladi se v njej lahko urijo v izražanju v slovenščini, istočasno pa sovrstnikom ponujajo čtivo, ki je alternativno desetina mladinskih publikacij, ki so jim na voljo v italijanski. Rast opravlja torej v našem prostoru nenadomestljivo vlogo.

Če želite tudi vi Rasti podariti skromno darilce za pomembno obletnico, jo še naprej dobrohotno podpirajte, s tem da jo prebirate in da jo včasih ponudite v branje tudi komu, ki zanj še ne ve.

Breda Susič

Novembrski in decembrski sestanki v SKK

Kot vsak mesec je tudi november prinesel v SKK veliko zanimivih predavanj in sestankov. Vseh teh srečanj so se člani Kluba udeležili v dokaj velikem številu.

18. novembra je prišla na obisk Tereza Srebrnič z Goriškega, ki je bila pred leti misijonarka v Afriki. Najprej je živela v Maliju, nato pa še v Zambiji. S pomočjo videokasete in diapozitivov nam je razložila delo misijonarjev v Afriki in način življenja tamkajšnjih prebivalcev. Spoznali smo, da tam ljudje niso tako nesrečni, kot vsi mi mislimo,

vsem svetu in ki vsako leto privlači na milijone turistov.

December pa je že tu. Prvo soboto v mesecu, oz. 2. decembra, je potekalo vsakoletno miklavževanje. Vsak od nas je kupil darilca, ki jih je potem sv. Miklavž podal osebam, katerim so bila namenjena. Vsako darilce je vsebovalo smešna voščila, ki so nas privedla do smeha in zabave. In prav s smehom in z razposajenostjo se je zaključil prvi decembrski sobotni večer v okviru SKK.

9. decembra pa je bil na vrsti redni občni zbor Slovenskega kulturnega kluba. Vdile so ga mentorica Lučka Susič, dosedanja predsednica Francesca Simoni in dosedanja blagajničarka Alenka Giugovaz. Mentorica je uvodoma podala kratek obračun enoletnega dela, povedala je, kako bo potekal občni zbor, razložila je funkcije odbornikov in se zaustavila tudi ob programu, ki so ga že določili člani dosedanjega odbora in ki ga bo moral izpeljati novi odbor. Nato je sledilo poročilo blagajničarke, ki je poudarila, da je glavni vir dohodkov kluba vpisnina njegovih članov, največ stroškov pa imamo vsako leto pri organizaciji Slovenija partyja.

Pri tem in pri organizaciji drugih zahtevnejših večerov nam na pomoč priskoči Slovenska prosveta. Francesca Simoni pa se je v svojem poročilu osredotočila na delo v minulem delovnem letu. Izpostavila je uspehe, opozorila pa tudi na probleme, ki jih je srečeval odbor.

Sledile so volitve novega odbora, ki ga lahko po pravilniku sestavljajo le višješolci, medtem ko se starejši člani vključijo v t.i. senat, ki ima posvetovalno in nadzorovalno vlogo. Klub bo letos zopet vodila članica ženskega spola, saj je bila za predsednico izvoljena Miriam Čermelj. Njena desna roka bo odslej podpredsednica Erika Hrovatin. Klubovski "finančni minister" bo Jasna Simčič, za tajnico pa je bila potrjena Jadranka Cergol. Revizorka bo odslej Erika Baldé, za arhiv bo skrbela Martina Gregoretti, za tisk pa Erik Sancin (to je novi urednik rubrike Klub!). Še en fant je bil izvoljen v odbor, to je Leo Braini, ki bo skupaj z Lucio Lombardo in Michelo Gregoretti skrbel za reklamo po šolah. Novemu odboru želimo obilo uspehov.

**Lucia Lombardo
Breda Susič**

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

razpisuje ob dnevu
slovenske kulture

likovni, fotografski in literarni natečaj

Tema in tehnika sta prosti. Ime-
na zmagovalcev bo strokovna žirija
razglasila na kulturnem večeru, ki
ga bo SKK priredil v soboto, 10. fe-
bruarja, v ul. Donizetti, 3. Na tem
večeru bo na sporedu umetniško
branje literarnih prispevkov in raz-
stava likovnih izdelkov ter fotografij.
Ob koncu bodo nagrajeni zmago-
valci natečajev (volila bo tudi pu-
blika).

Prispevke lahko prinesete vsak
dan do 17^h na sedež Slovenske
prosvete ali jih izročite poverjeni-
kom SKK na šolah najkasneje do
sobote, 3. februarja.

znajo se zadovoljiti tudi z majhnimi st-
varmi. Čeprav nimajo mnogo imetij, so
vseeno srečni in ne obupajo. Misijo-
narka nam je tudi razodela, da bi se
rada čim prej vrnila v Afriko.

25. novembra pa smo imeli kot go-
sta prof. Jožeta Pirjevca. Predaval
nam je o pred kratkim umorjenem ži-
dovskem državniku Rabbinu. Pred-
vsem pa nam je govoril o zgodovini
Židov, o njihovi veri in njihovih nava-
dah ter običajih. Izvedeli smo tudi, ka-
ko so Židje živeli v Pragi. Bivali so v Ži-
dovski četrti, ki je še sedaj znana po

Novoizvoljeni odbor SKK. Z leve proti desni: predsednica Miriam Čermelj, revizorka Erika Baldé, podpredsednica Erika Hrovatin, odgovorni za reklamo Michela Gregoretti in Lucia Lombardo, odgovorni za tisk Erik Sancin, arhivarka Martina Gregoretti, odgovorni za reklamo Leo Braini. Na sliki ni blagajničarke Jasne Simčič

Med Argentino in Trstom

Pogovor z Lučko Kremžar De Luisa

Pogovoru, ki sem ga imela z Lučko Kremžar De Luisa, je botrovalo božično vzdušje: za intervju sva se namreč domenili z namenom, da bi ta mlada, vedno

nasmejana gospa povedala, kako praznujejo Božič pri njej doma (Lučka je rojena v Argentini), vendar je pogovor zaobjel širšo snov. Popestril ga je tudi Matjaž, Lučkin prvorojenec, medtem ko je Igor, rojen konec novembra letos, raje spal.

Draga Lučka, tvoj rojstni kraj se nahaja ravno na drugem koncu zemeljske oble.

Res, saj sem od rojstva trideset let živela v argentinskem glavnem mestu Buenos Airesu, točneje v predmestju Hurlingham (Gran Buenos Aires), ki je v prejšnjem stoletju veljal za 'angleški', predel, saj so tam najprej bivali Angleži. Izhajam iz velike družine: starša, sicer doma iz Slovenije, sta imela pet otrok, enega fanta in štiri dekleta. Jaz sem predzadnja. Pred štirimi leti sem se s slovenskim buenosaireškim zborom Jacobus Gallus udeležila turneje v Evropi in tako spoznala Sandija De Luisa, s katerim sem se kasneje poročila.

Okoli leta 1990 se je zamejcem ponudila možnost, da smo spoznali veliko Slovencev iz Argentine: nekateri so se nato nastanili v Italiji ali Sloveniji (tu mislim na sestre Zalko in Kati Arnšek), drugi pa niso našli primerne zaposlitve in so zato odšli domov. Zanima me, ali so vam starši kdaj priporočali, da bi se preselili v kraj 'stari kraj'.

Ne, o tem ni bilo veliko govora. Povem ti lahko, da smo že od mladih nog doma zvečer nestrpnost pričakovali atinja, da bi nam kaj pripovedoval o Sloveniji: redno nam je torej pravil o svoji družini, o življenju v Sloveniji, o prade-

dih, o vojni, o tem, kako je prišel v Argentino in tam spoznal mamo itd. Že v otroštvu smo torej vedeli, da naše korenine niso v Argentini. Ati je veliko let kasneje tudi napisal knjigo o tem: to je družinska last, saj je ni nikoli objavil.

Sicer pa ni oče nikoli živel v preteklosti, saj je moral skrbeti za družino in se je zato tudi vživel v novo okolje: ni pozabil na rojstni kraj, vendar je bil osredotočen na prihodnost.

Je k tej čustveni vezi s Slovenijo kaj prispevala tudi slovenska šola v Argentini?

To je zasebna šola, ki deluje le na soboto, ko v Argentini ni pouka: to je včasih bilo težko za dijake, saj so tudi na prosti dan zahajali k pouku; sicer pa to ni bila šola, kjer bi poučevali vse predmete: na soboto smo obravnavali slovenski zemljepis, slovensko zgodovino in književnost. Ker pa je ta šola bila nekaj posebnega, smo čutili, da jo je vredno ohranjati, tudi zato, ker starši doma ne morejo nuditi vsega na slovenskem področju.

Ko si dospela v Trst, si gotovo občutila pojav asimilacije: veliko Slovencev je predvsem v preteklosti iz več razlogov pošiljalo otroke v italijanske šole v prepričanju, da je tako bolje zanje. Poznaš take primere tudi med Slovenci v Argentini?

Gotovo obstajajo primeri, ko slovenski starši z otroki govorijo v španščini v prepričanju, da tako vzpostavijo globljo vez z njimi, ali pa, da izpričajo svoje moderne poglede na medgeneracijske odnose. Težko, torej, da otroci začutijo vez s slovenskim svetom. Po drugi strani pa je Slovenec prisiljen, da se vključi v argentinsko družbo, saj ni uradnih slovenskih šol, ni cele gledališke sezone v slovenščini. Življenje se v celoti odvija v argentinskem okolju, kjer spoznaš veliko ljudi, morda tudi življenjskega partnerja in se lahko oddaljš od slovenske družbe; če pa ti je toliko pri srcu, da ohraniš slovenstvo tudi za otroke, mora tudi partner imeti toliko razumevanja, da te podpira v tem prizadevanju: torej, da lahko go-

voriš slovensko doma, da otroci obiskujejo tudi slovenske šole in drugo. Vsekakor pa je pojav asimilacije povsod: včasih je zanj odgovorno tudi vzdušje v družini: nihče ne more učiti ljubezni do slovenstva, to lahko le čutiš. Zanimivo je, da smo Slovenci glede narodne povezave podobni Ircem, Angležem, Škotom, medtem ko imajo Italijani v Argentini sicer celo vrsto združenj, vendar pa ne dajejo vtisa, da bi bili bogve kako povezani.

Intervju bo izšel v božični številki Rasti: bi nam zaupala svoje vtise glede tukajšnjih Božičev, oziroma, če se ti je naš način praznovanja zdel včasih nenavaden?

Najprej bi omenila klimo: v Buenos Airesu smo Božič praznovali na začetku poletja, ko je že strašno vroče, kljub temu pa smo imeli tipično zimske okrase in jedi (drevesce, potice). Zame je torej naravno, da je Božič poleti; ko pa sem prišla sem, so mi dopovedovali, da mora Božič vedno biti pozimi... No, naj bo. (smeh) Zunanost je vsekakor podobna v Italiji in v Argentini. Veš kaj, nekaj pa pogrešam: to je božična polnočnica, ki smo se je Slovenci skupno udeleževali v Slovenski hiši. To je bilo edinstveno doživetje: slovenska polnočnica je namreč bila samo ena, med-

RAST, mladinska priloga Mladike.
Pripravlja uredniški odbor mladih.

Pri tej številki so sodelovali:
Erika Baldè, Jadranka Cergol,
Valentina Destri, Erika Jazbar,
Lucia Lombardo, Nadja Roncelli,
Erik Sancin, Breda Susič, Niko Tul,
Andrej in Neva Zaghet.

Glava Rasti je izoblikoval Štefan Pahor.
Fotografiji sta prispevala
Tomaž Susič in Paolo Tanze.
Številko je uredila Neva Zaghet.

Trst, december 1995

Tisk Graphart
Drevored G. D'Annunzio 27/E,
Tel. 040/772151

tem ko so na božično jutro Slovenci imeli maše in božičnice vsak v svojem kraju. Polnočnica v Slovenski hiši je bila poseben združevalni moment; tukaj pa imate različne navade, saj so slovenske polnočnice v različnih cerkvah.

Kaj te je najbolj presenetilo, ko si prišla v Trst?

Bolj kot presenetilo, zbolelo: to se pravi, da se mi je zdelo neverjetno, da te po strani gledajo, če spregovoriš po slovensko. Tega v Argentini ni: v glavnem ni 'čistih' argentinskih družin, vsi so potomci priseljencev in zato hvaležni Argentinici, da jih je sprejela; če spregovoriš v slovenščini, te kvečjemu občudujejo. Presenečajo me torej žaljivi napisi in odklonilen odnos, ki vlada tukaj; sicer pa je tudi to res, da na človeški ravni, mislim na sosede, ni nobene mržnje, vendar je vzdušje nekam težko. Predno sem prišla v Trst, sem vedela za položaj Slovencev, toda osebno doživljanje je le nekaj drugega.

Prej sem se spomnila drugih Slovencev iz Argentine, ki so obiskali te kraje, ampak so se potem vrnili domov: misliš, da je tej njihovi odločitvi botrovalo tudi težavno privajanje na nove razmere?

Hm, gotovo, če nimaš tehtnega razloga za stalno naselitev, se boš težje privajal novemu okolju. To je odvisno tudi od starosti: potem ko si že trideset in več let živel v rojstnem kraju ter se tam naučil kodeksov, ki urejajo medsebojne odnose, jih moraš v novem okolju spoznati na novo; to pa je vse prej kot lahko. Dober razlog za tako korenito spremembo je lahko izredno zanimiva služba, je lahko poroka.

Kaj pa ti? Kako se počutiš v Trstu, potem ko je minilo že par let, odkar si se preselila sem?

Ne bom rekla, da je to tako kot po tridesetih letih v Argentini. Sicer ne čutim več kot na začetku, ko mi je bilo težko in se mi je tožilo ne samo po družini, ampak tudi po prijateljih, po navedah, po načinu življenja, pri katerem si obvladal tiste kodekse, o katerih sem prej govorila. Nato pa sta prišla otroka in nimam niti več časa, da bi o tem razmišljala. Gotovo pa, če bi bila sama in bi samevala doma, bi bilo zares hudo.

Draga Lučka, hvala za pogovor: vesele praznike voščim tebi, tvoji družini, pa tudi vsem bralcem Rasti.

Neva zaghet

Med predavanjem prof. Jožeta Pirjevca o zgodovini Židov v slovenskem kulturnem klubu

PIKA NA I

Čisto naključno mi je prišla pod roko številka 32/33 glasila Iskra. Bežno sem prebral naslove, nato kakšen članek, ki se mi je zdel zanimiv, pozornost pa mi je pritegnil spis pod naslovom Mladinec in antifazišem. Ni moj namen, da bi tu izrekal svoje mnenje o Iskri ali o politični ideji komunistov, vseeno pa me je omenjeni članek spodbudil k razmišljanju. Saj sem tudi sam "mladinec" (saj sem enako star kot pisec prispevka) in marsikaj me je v dopisu motilo.

Strinjam se, kot pravi uvodoma pisec v svojem članku, da je zelo pametno, da se "komunisti soočajo z vsemi demokratičnimi silami na levi in morajo biti pozorni tudi na to, kar se dogaja v katoliškem taboru". Na tak način si lahko eni in drugi razširijo obzorja in to je seveda pozitivno. Zelo pa me je začudilo, da (citiram):... "Po tem razgovoru se nisem več udeležil sej, ki jih je prirejala ta italijanska katoliška skupnica: župnik, sam istrski begunec iz Koprca, je govoril o miru, o ljubezni, o spoštovanju do bližnjega, o odpuščanju, kajti z odpuščanjem si bomo zaslužili božje kraljestvo; pozval nas je k delovanju znotraj struktur Cerkve v korist onemoglih, ostarelih, bolnih, lačnih, obenem nas je opozoril na dejstvo, da morajo biti mladi katoličani v sodobni družbi zvesti Bogu, Domovini, Družini. Strinjal sem se z njegovo solidno socialno doktrino, spomnil pa sem se, da prav v imenu teh načel je bila podpisana konvencija med italijansko fašistično državo in Vatikanom 11. februarja 1929 (Patti Lateranesi), slovensčine ni bilo več slišati v cerkvah na Primorskem."... Samo zato je

"mladinec" nehal hoditi na tiste sestanke? Ali je res prepričan, da Cerkev le nekaj "govoriči", a da vsega tistega, kar pravi in uči, ne skuša tudi uresničiti? In da zaradi neke napake, če Lateransko pogodbo lahko tako imenujemo v tistem določenem socialnem in zgodovinskem trenutku, zmeče vsa prizadevanja in socialno pomoč v koš? Čudim se, kako "mladinec" mirne duše trdi, da je od takrat izginil slovenski jezik iz primorskih cerkva, čeprav to ni res, saj so bile tedaj povsod vse sv. maše v latinščini in le pridige in petje v drugih jezikih. Slovenci so tudi po tisti "konvenciji" prepevali v lastnem jeziku. (Saj so prav zaradi slovenskega petja zahrbtno usmrtili Lojzeta Bratuža leta 1937!) Če bi pisec res bil tako razgledan, bi bil letos po tisku opazil, da smo obhajali trideseto obletnico od dne, ko se je pri cerkvenih obredih začel uporabljati narodni jezik. In to ne le pri nas, ampak po celem svetu.

In že ko sem pri tem, se mi je ob branju članka porodil še en dvom. Z zanimanjem sem opazil, da "mladinec" vzporeja komuniste z raznimi demokratičnimi strankami in ljudmi. Zanimivo: osebno sem smatral komuniste za totalitarni stranko, o čemer me je prepričalo njihovo obnašanje, ko so bili na oblasti v Jugoslaviji (npr. dogodki na Golem otoku itd.) in drugod po svetu. Očitno se pojem demokracije lahko smatra na zelo osebni način. In kot se pisec članka sprašuje, če je "antifazišem pri vodilnih znotraj DSL še vrednota", naj pomisli, da je za marsikoga važno nasprotovanje ne le fašizmu, ampak tudi komunizmu.

Mitja Petaros

Reportaža z gostovanja MPZ Vesela pomlad v Rusiji

Ruski teden tržaških deklet

Uvod

Mladinski pevski zbor Vesela pomlad z Opčin se je odločil, da sprejme povabilo ruskega zbora iz Dubne in se udeleži tamkajšnjega festivala. Poleg nas so Rusi gostili še italijanski zbor iz Rude, ameriški zbor iz Waynesburga iz Pennsylvanije, zbora iz Grčije in Francije ter dvanajst zborov iz vse Rusije. Po dolgih vajah in pripravah je končno napočil novembrski dan, ko smo se pevke, spremljevalci in zborovodja posedli v avtobus, ki nas je pripeljal do letališča "Marco Polo" v Benetkah.

Prihod v Rusijo in prvi stik z rusko stvarnostjo

Program, ki so nam ga posredovali, se je nekoliko spremenil. Letalo je zaradi snežnega meteža nad Moskvo imelo štiriurno zamudo. Ko smo končno, vsi utrujeni dospeli v Moskvo, nas je avtobus pripeljal po slabih cestah do stotrideset kilometrov oddaljenega mesta Dubne. Tu je prišla na dan novica, da ne bomo nastanjeni v hotelu,

temveč po družinah. Bila je ena ura ponoči in na tako spremembo sploh nismo bili pripravljeni. Zato se je marsikomu utrnila solza. Vseeno mislim, da je bila potem to življenjska izkušnja, od katere je vsak kaj odnesel in hkrati smo tako lahko na svoji koži občutili, kako živijo tam ljudje.

Naš prvi stik z rusko stvarnostjo je bil na letalu in na letališču. Na letališču so nam policistke pregledovale vizume in potne liste. To ne gre kar tako kot pri nas, marveč uporabijo nekaj več časa. Ostali v vrsti pa morajo biti v odmerjeni razdalji za rdečo, na tleh narisano črto. (Policistka, ki je pregledovala moj potni list me je sumljivo pogledala. Zdelo se mi je, da sem v kakem špionažnem filmu, ko si tajna služba zapiše vse podatke o tebi in jih shrani.)

Počasna sprememba sistema v Rusiji ni še vidna, vendar se že začne odpiranje proti zahodu. Ko smo se pripravljali, da odpotujemo, nas je veliko ljudi svarilo, da moramo paziti, da nam česa ne ukradejo. Hvala Bogu se ni nič takega zgodilo.

Kako živijo v Rusiji

V dnevih, ki so sledili, smo približe spoznali, kako živijo ljudje v Rusiji. Družine pevk, ki so nas gostovale, so v glavnem srednjega sloja. Starši delajo v Moskvi ali v Dubni (npr. veliko je inženirjev, ker je Dubna mesto znanosti). Družine v mestu Dubni živijo v stanovanjih. Pogosto so to trinadstropni bloki, včasih že spominjajo na stolpnice, saj imajo tudi po petnajst nadstropij. Vhodna vrata blokov spominjajo na tovarniške vhode in so brez ključavnice. Ko sem prvič vstopila v stanovanje, mi je bilo takoj zelo toplo. Ogrevanje je namreč tako močno, da so po nekaterih družinah kar z odprtim oknom (zunaj je bila temperatura pod ničlo). Stanovanjski bloki so razporejeni v nekakšnem četverokotniku, na sredi katerega je prostorno dvorišče. Pri nas je veliko brezdomnih mačk, v Dubni pa se potepa veliko psov.

Na podeželju so hiše drugačne in sicer dveh tipov. Prve so velike kot naše, večkrat lesene, lepo okrašene in pred njimi je ograjen vrtiček. Drugi tip hiš pa je manjši, so neke vrste bajtice, v katerih smatram, da živijo najrevnejši ljudje. Navadno so zraven glavne ceste in predstavljajo neke vrste predmestje. Spominjam se dopoldneva, ko smo z ruskimi prijateljicami na poti izven mesta srečali starko, ki je peljala na pašo dve kozi. Toda vse naokoli je bil sneg.

Značilnost Rusije in njene pokrajine je zimski sneg, ki pobeli vse hišice in gozdove. Pokrajina okoli nas je bila čudovita. Beli, zasneženi gozdovi, ki smo jih opazovali iz za umazanih stekel avtobusa, so predstavljali idilično sliko.

Ruska mladina

Ker smo večino dneva preživljali po družinah, smo poizvedovali o šoli, o glasbi... Za večino pevk Vesele pomladi, ki se v šoli učijo le nemščine, je

bilo razgovarjanje otežkočeno, čeprav je slovenščina malce podobna ruščini. Ruski zbor, ki nas je gostil, je zbor privatne šole Harmonija, ki ga vodi dirigentka in kulturna delavka Olga Ionova. V tej privatni šoli se učijo angleščine kot drugega jezika, ki jo potem uporabljajo, ko gredo na razna potovanja po svetu. Bile so že pri nas, v Ameriki, v Franciji, Grčiji, Bolgariji, po Rusiji... V razredih je po petnajst in dvajset dijakinj. Maša, moja ruska prijateljica in gostiteljica, ima zelo rada glasbo in posluša razne svetovno znane pevce in skupine kot Michaela Jacksona, Take That, Whitney Houston, Rednex, All 4 one, Bon Jovi... Ruska mladina se zvečer zabava podobno kot naša, saj zahaja v diskoteke. Njihove diskoteke pa so veliko enostavnejše; v neki sobi nastavijo različne luči in postavijo še amplifikatorje in kasetnik. Čeprav je preprostejša, se v njej vseeno zabavajo.

Dnevi pri njih so potekali po malce drugačnih urnikih. Budili so nas precej kasno, ob devetih ali celo desetih; navadno, ko imajo pouk, pa morajo biti v šoli že ob pol devetih. Kosilo jedo kasneje (okoli dveh-treh). Tudi večerja je pomaknjena za uro ali dve. Ko sem v angleščini poizvedovala o urnikih, sem od male devetletne družinske članice Saše izvedela, da gre ona navadno spat šele ob enih ponoči. Seveda sem jo zelo čudno pogledala, saj pri nas pošiljajo tako majhne otroke spat že ob osmih.

Komunikacijska mreža v Rusiji

V Dubni imajo tudi lokalno televizijo, ki prinaša novice o dogajanjih v mestu. Dubenska televizija predvaja svoje oddaje šele pozno ponoči, ob pol enajstih. Telefon je omejen na lokalno rabo, ne da se klicati v druga mesta Rusije, kaj šele v kako drugo državo. Edino na pošti je to mogoče. Vse to kaže, kako je bilo pod komunističnim režimom, ko so bili vsi kontrolirani in izolirani od ostale Rusije in drugih držav. Po mestu lahko srečamo telefonske kabine, ki so podobne našim, vendar brez stekla.

Zelo je razpredena mreža mestnih avtobusov. Ti niso v zelo dobrem stanju, verjetno tudi zaradi cest. Te so nasploh zelo slabe (ne samo mestne, tudi glavne, ki povezujejo npr. Dubno z Mo-

skvo; v Moskvi so boljše). Ko smo bili v avtobusu, se je vse treslo. Vendar se na to prej ali slej privadiš. Avtobusi so podobni našim, vedno polni ljudi. Vozniki so moški, pa tudi starejše ženske. V vsakem avtobusu je ženska, ki pregleduje, če imajo vsi svoj listek.

V Dubni opazimo na prvi pogled zelo malo trgovin. Majhni kioski, podobni tistim v Ljubljani, so trgovine. Večji marketi so sobe, v katerih prodajajo veliko stvari, vendar nimajo velike izbire. Navadno prodajo zelo malo, razen ko imajo kak "naval" turistov. Po pločnikih pa lahko včasih srečaš koga, ki prodaja zelenjavo ali jestvine po nižji ceni, da se preživi.

V mestu imajo dve bolnici. Imajo tudi nekaj dvoran. Kot zbor smo nastopali v dvorani "Mir" in v malce oddaljenem gledališču.

Moskva in Sergijev Pasat sta popolnoma drugačni mesti. Ti dve mesti sta turistični in zato veliko bolj podobni zahodnim. V Moskvi imamo tudi McDonald's, ki smo ga tudi mi obiskali, da bi zopet zaužili kaj naše zahodne hrane. S tem nočem reči, da smo vseh sedem dni stradali, saj so nam po družinah skušali nuditi čim boljše in nam primerno hrano. V Moskvi smo si ogledali Rdeči trg in Kremelj. Imeli smo zelo malo časa, zato smo se podali na sprehod, ne da bi se preveč zaustavljali, saj je v Kremlju treba za vstop v kako stavbo plačati listek. V Sergijevem Pasatu smo lahko videli okrašene kupole in notranjost raznih pravoslavnih cerkva. Poleg tega razkošja in bogastva pa smo opazili tudi reveže, stare ženske, ki so nam hotele prodati matroške ali kak spominček.

Zaključek

Skušala sem strnjeno prikazati naše sedemdnevno bivanje v mestu Dubni z nekoliko neobičajne plati. Življenje tamkajšnjih ljudi ni podobno našemu, kljub temu pa so Rusi zelo gostoljubni. Vsi, ki smo bili v Dubni, smo se zavedali, da nam naš svet nudi veliko več materialnih dobrin in se lahko zato smatramo za srečne ljudi. V tem tednu smo se tudi zavedali, kako smo navajeni na razne udobnosti, ki jih tam nismo imeli. Zato nas je bivanje v Rusiji obogatilo z novo izkušnjo, saj smo se zavedeli, da je na svetu veliko dobrih, z malim zadovoljnih ljudi. Upam, da bomo še večkrat doživeli podobne izkušnje.

Dunja Fabjan

Psihozanimivosti

Posebno pri najbolj občutljivih otrocih lahko v obdobju zgodnjega razvoja opazimo določene anomalije, ki jih označimo z izrazom tik. Njegova najbolj vidna značilnost je nehoteno, ponavljajoče se trzanje navadno obraznih mišic, stalno ponavljanje določenih kretenj, nekontrolirano gibanje najbolj različnih telesnih mišic. Sama beseda tik ima onomatopeični izvor, saj spominja na tiktakanje ure.

Tik se pojavi najbolj pogosto med 6 in 8 letom ali v obdobju pubertete in je trikrat bolj pogost pojav pri fantkih. Tovrstno nekontrolirano gibanje se pojavi na govornem (pokašljevanje, ponavljanje besed in zlogov...) in motoričnem nivoju (mežikanje, stresanje glave, posnemanje gibov drugih oseb...).

Zelo pomembno je, da so osebe, ki trpijo zaradi te disfunkcije deležne velike mere razumevanja, posebno s strani ljudi, ki so z njim v neposrednem razmerju.

Večkrat se tik-i pojavijo z veliko frekvenco. V takih primerih lahko interpretiramo to bolezen kot pokazatelj določene psihične stiske, konfliktov in trenj. V preteklosti so ločevali psihološke od organskih dejavnikov, ki vplivajo na pojavljanje nehotenega trzanja. Sodobna psihologija pa govori o skupku razlogov multifaktorjalno teorijo vplivov. Na pojavljanje tiko-v vplivajo torej genetične zasnove, neurološke anomalije ter zunanji stres.

Tudi trudnost nam lahko povzroča določene motnje, ki pa niso nujno tik-i. Te nevšečnosti lahko odpravimo s postopnim sproščanjem mišic, s pomočjo avtogenega treninga in hipnoze.

Valentina Destri

RAZGLEDE

Njegov pogled je nehote odtaval čez skrivenčene kovinske okostnjake naftovodnega terminala, se povzpел po beli pustinji Stene in se zaustavil na robu Krasa. Polprozorna kupola ZKOja je žarela v zadnjem siju zahajajočega sonca. Že pet let se je ta pravilno zglajeni obok iz plexiglassa in kevlarja razpenjal nad Zaščitenim Kraškim Območjem od Kokoši do Grmade, a njemu je bil ta pogled še vedno tuj. Prav tako tuji so mu bili goli obronki Brega in podrtije, ki so bile nekoč vasi. Obrnil je hrbet sončni obli. Oči so se kar same spustile med vaške hiše, ki jih ni bilo več. Kamnita ruševina zvonika je samevala med kupi opek. Pogorišče je segalo v nedogled. Dve leti sta že minili od tistega dne, ko je terminal izginil v ognjen nič...

Bilo je poletje 2002. Globalna Verska Vojna se je bližala svojemu zadnjemu dejanju. Potem ko so Tehno-Mujahedini prodrli skozi Mrežo do vatikanske INRI – Informativno Nadzorne Računalniške Inteligence, so jim Cyber-Križarji vrnili udarec tako, da so popolnoma onespособili KoRaN – Kontrolni Računalniški Nevrocenter v Meki. Voditelja obeh sprtih strani – UI⁽¹⁾ "Alah" za Svet Islama ter UI "Jezus" za Krščansko Zavezo, sta se tedaj dogovorila za premirje. Ukaz o prekinitvi so-

vražnosti je v trenutku zaobjel vso Mrežo. Skoraj vso Mrežo. V bio-računalniku prve serije SIG BIOChallenge, ki je odgovarjal na šifro Crni September@Bey. SI se je 7 nanosekund prej sprožila nadzorna procedura vrste Te(r)orist. Prekinila je glavno podatkovno vezje in s tem trenutno izolirala Črni September. Nato se je spet vključila v Mrežo, sprožila najnovejši "LEDolomilec" ruske izdelave in poslala uničevalno kodo na naslov svoje tarče – Kontrola@SIOT-TAL.TS.KZ. Na zaslonih nadzorne inteligence naftovodnega terminala SIOT-TAL se je prikazalo sporočilo:

- > 1972 – 2002
- > zgodovina se ponavlja
- > peklenski ogenj naj pokonča vse nevernike
- >
- > Črni September
- >
- > instruction stream received
- > start batch processing

Sintetizirani glas je iz zvočnikov oznanjal "Alah je velik". Ognjena krogla je zaobjela vse vasi v Bregu, pa tudi Integrirane Celične Stanovanjske Objekte, ki so jih zgradili na področju nekdanje industrijske cone. Zahodni veter je valil plamene čez pobočja Ste-

ne in Malega krasa. Žareča reka se je razlegla po dolini Glinščice. Kupola ZKOja je kljub vsemu zaustavila ognjeni val. Zato pa se je ta s še večjo silo razgrnil nad Dolgo krono in preplaval njeno južno pobočje...

Njega v tistem trenutku ni bilo doma. Golo naključje je hotelo, da je moral prav tistega dne z vso družino na redni mesečni zdravniški pregled prebivalcev Skrajne Zunanje Cone. Skrajna Zunanja Cona je bil uradni naziv za območje Brega. Oblasti Notranjega Središča so bile namreč zelo nezaupljive do tistih nekaj sto ljudi, ki so še vedno živeli v svojih vaških domovih, v katerih ni bilo računalniško nadzorovane atmosfere. Strah pred boleznijo, ki bi se lahko razširila z zunanjih območij v Središče je bil iz dneva v dan večji. Tri leta prej so prav zaradi tega ustanovili Zaščiteno Kraško Območje. Uradna utemeljitev gradnje velikanske kupole se je sicer sklicevala na varstvo narave in na ohranjanje kmečkih tradicij. Območje od Medje Vasi do Bazovice, ki ga je prekrivala kupola, je bilo res deležno optimalnih pogojev za kmetijstvo, obenem pa je bilo na ta način popolnoma izolirano od Središča in pod stalnim nadzorom. Neke vrste "hitek rezervat" za "plemena kraških staroselcev". Samo še prebivalci Brega so bili potencialno nevarni in zato podvrženi pregledom.

Skozi zastekljeno steno v 32. nadstropju katinarske bolnice je strmel v velikansko zgradbo MKCja – Medijskega Kontrolnega Centra v Kopru, ko mu je obzorje zastrl ognjeni zid, ki se je dvigal nad terminalom. Toplotni udarec ga je vrgel na tla. Izgubil je zavest...

Vas je izginila.

Oblasti Središča so jim ponudile dvosobno stanovanje v SOB – Stanovanjskem Objektu "Barkovlje". Dvosobna stanovanja so bila takrat že prava redkost. V glavnem so gradili Integrirane Celične Stanovanjske Objekte, kjer je imel vsak stanovalec svojo celico – 10 kubičnih metrov šesterokotne prizme. Oče je bil preveč navezan na zemljo, da bi se lahko privadil na življenje "v plastični ječi", kot je sam ime-

FOTORAST: Paolo Tanze

noval Stanovanjske Objekte. Z mamo se je zato preselil v ZKO. Naselil se je v okolici Bazovice, v zapuščenem poslopju ob nekdanjem svetlobnem pospeševalniku Elettra. To čudo tehnologije, ki naj bi spremenilo Trst v "evropsko središče znanstvenega napredka", so leta 1999 uničili Zeleni bojovniki ekološke brigade "Chico Mendez". Sestra je raje sprejela ponudbo oblasti in odšla v "Barkovlje". On pa ni izbral ne ZKOja ne SOBe. Dal si je vgraditi bičip NEC BO1 z nevtralnimi vmesnikom U2R3 in se je preselil v OSP.

... še vedno je gledal pogorišče domače vasi, ko se je nad obzorjem prikazalo obvestilo varnostnega sistema. V trenutku je zapustil Holo-gled, aplikativno okolje za interaktivne 3D razglede in se vrnil na svoje delovno mesto – zunanji LED⁽²⁾ Sonyjevega komunikacijskega omrežja. Pred njim se je razprostiral neprostor Mreže: tisoči podatkovnih linij in informacijske struk-

ture velikih svetovnih korporacij. Za relacijsko bazo Coca Cole se je skrival "vlomilec". Vključil je zasledovalno-uničevalno proceduro in ga spremenil v oblak bytov. Priklopil se je na Urejevalnik službenih dolžnosti. Njegova izmena je trajala samo še tri minute. To službo je opravljal že skoraj dve leti, a se še vedno ni privadil na časovna razmerja v Mreži. Polurna priključitev je zanj trajala celo večnost. "KONEC IZMENE" je utripalo na obzorju. Mreža je kot vedno izginita v imploziji nešteti barvnih odtenkov in fraktalnih oblik. Vstal je in odklopil MIPSov "netware" R8000 z zapestja. Odšel je do mize in nekaj časa brskal po predalu. Končno je izvilkel staro analogno glasbeno kaseto. Vstavil jo je v obrabljen walkman, ki ga je tisto jutro kupil v starinar- ni. Nadel si je slušalke. Med praske- tanjem traka je v njegova ušesa prihajal glas Roberta Smitha, ki je prepeval Cureovo različico Hendrixove "Pur-

pe Haze". Na notranji strani ovitka kasete je razbral zbledel napis "Remember that I'm your little devil". Pogledal je skozi okno. V odsevu šipe je zagledal njen obraz. Trenutek zatem je izginit v škrlatni megli spomina. Nasmehnil se je...

Orbitalno Satelitska Postaja se je vrtela okoli svoje osi. Na obzorju je vzhajala Zemlja...

Niko Tul

Opombe:

⁽¹⁾ UI – Umetna Inteligenca.

⁽²⁾ izraz LED (Lovilec Elektronskih Diverzij), prevod izraza ICE (Intrusion Countermeasures Electronics), ki ga uporablja ameriški pisatelj William Gibson v svojih delih, sem povzel po prevodu Gibsonove črtice Uničenje Krome (Burning Chrome), ki ga je Samo Kuščer objavil v Časopisu za kritiko znanosti, 1. XX, 1992, št. 150-151.

Grafoški kotiček

Andrej Zaghet

Aleks

Končno imamo pred očmi pisavo, ki se v marsičem razlikuje od prejšnjih: če jo namreč podrobno pogledamo, bomo lahko opazili, da je zelo oglata, ostra in estetsko ne preveč oblikovana. Iz nje izstopa razum, medtem ko so čustva potlačena. Njen avtor gleda na bistvo stvari, ne pa na njihov videz. Levi rob lista se ne spreminja, pač pa je od začetka do konca besedila togo obdelan, kar je izraz izrednega možganskega kortikalnega delovanja. Za Aleksa so čustva predvsem ženske lastnosti, zato jim ne bi smeli fantje polagati veliko pozornosti. V moškem spolu naj bi po njegovem mnenju prevladali predvsem drznost in gotovost.

Aleks ni zelo umirjen in potrpežljiv fant: pogosto namreč ne dopušča, da bi njegov bližnji izrekel svoje misli do konca; rad ga prekinja in ga poleg tega še kritizira. Iz vsega tega, kar sem napisal, lahko razberemo, da se tale fant energično trudi, da bi se uveljavil. Prej ali slej bo lahko urešničil svoje skrite želje, a ne zato, ker bi se drugim prilizoval, pač pa zaradi tega, ker trdno vztraja pri svojem načrtu. Včasih rad zbada ljudi z namenom, da bi se uveljavil in da bi se drugi zavedali njegove prisotnosti.

Il giorno del loro matrimonio è veramente fantastico: il sole splende in cielo e non si riesce a scorgere nemmeno una nuvola. L'altare è arricchito dai fiori e dappertutto si respira un'atmosfera di festa e di serenità. Alle ore 10 del mattino Umberto e Monica coronano il loro sogno d'amore.

The Giora Feidman Trio

Židovski klarinetist Giora Feidman je ponovno osrečil tržaško občinstvo s svojima dvema nastopoma v gledališču Miela ob koncu novembra. Feidman se je predstavil v že tradicionalni postavitvi in sicer v spremljavi kontrabasista Antonyja Falange in kitarista Josepha Francisca Basarja. To je že vpeljana postavitve, v kateri je The Giora Feidman Trio nastopal v koncertnih dvorinah vsega sveta, v New Yorku, Londonu, Tokyu in seveda tudi v Trstu.

Feidmanova rojstna dežela je Argentina, tu se je rodil pred sedemindesetimi leti v židovski družini. Z glasbo se je začel ukvarjati že zelo mlad; ko je bil dvajset let star, je že igral v vlogi prvega klarinetista v Israel Philharmonic Orchestra. V svoji dolgi glasbeni karieri se je uveljavil za vrhunskega izvajalca klezmer glasbe, to je nekakšne židovske "soul" glasbe. Glasba klezmer je sestavni del repertoarja Feidmanovih koncertov. Težko je definirati to glasbo, ker je mešanica

glasbenih stilov; morda še najmanj grešimo, če jo imamo za način izražanja človekove notranjosti, v njej pa lahko še največkrat zasledimo navezovanje na vzhodnoevropske ritme.

Feidman je svoja dva tržaška koncerta izpeljal v okviru pobude Dialogi, ki si je prizadevala seznaniti Trst s kulturo srednje in vzhodne Evrope. Feidman pa je že nastopil v Trstu februarja letos in od takrat se je njegov repertoar precej spremenil, ker se je morda tudi nekaj stvari spremenilo v tem sicer kratkem časovnem razdobju; stvari, ki so nedvomno pustile svojo sled v duši židovskega glasbenika. Če so v prejšnjem februarjem koncertu prevladovali vesele in igrive melodije, ki so prav vabile občinstvo, naj jim sledi z brezskrbnim ploskanjem, so bile tokratne melodije bolj žalostne in umirjene, bolj boleče in rezke. Veselemu februarjem razpoloženju je tokrat sledil večji hlad, kar pa ne pomeni, da se je Feidman oddaljil od publike med na-

stopom. Tega res ne moremo trditi, saj Feidman med svojimi nastopi stalno išče in vzpostavlja stike s publiko. "Glasba je mednarodni jezik, ki vse združuje", pravi Feidman in vabi vse poslušalce, naj s petjem spremljajo njegovo glasbo. Ton dveh novembrskih koncertov pa je bil nedvomno drugačen od februarskega. Feidman je zaigral nekaj melodij, ki so s tarnanjem in repetitivnostjo posnemale jok pred jeruzalemskim zidom objokovanja in izražale Feidmanovo osebno žalovanje nad nedavno izraelsko tragedijo.

Poslušalci so njegov nastop, ki je potekal v obliki spleta različnih melodij (Feidman je mojster v prehajanju iz lagodnega in umirjenega ritma v hiter in razkačeni tempo) od židovskih obrednih pesmi nigun, skladb, nagradili s toplim ploskanjem. Feidman je sicer opozoril, da se je publika v primerjavi s februarskim nastopom res izboljšala v petju, da pa je ploskanje manj hrupno. Čisto na koncu koncerta pa je s tem v zvezi še dodal: "To pomeni, da je moja glasba danes že z vami, da je v vaši duši in vas ne bo nikoli več zapustila."

Nadja Roncelli

GLEDALIŠČE

Ionesco v ljubljanski Drami

Dragi bralci Rasti! Najprej bi se Vam rada predstavila z novo rubriko gledaliških ocen, ki jo bom odslej urejala. No, če se morda spomnite, smo se v prejšnjih številkah srečevali z rubriko o Slovenskem Kulturnem Klubu. V vsaki številki Vam bom nudila oceno gledališke predstave, ki si jo lahko ogledate bodisi pri nas kot onstran meje. Kar se pa tiče našega slovenskega gledališča, Vam ne bom govorila o predstavah v abonmaju, ki si jih bo sicer večina izmed Vas ogledala. Namen te rubrike je ta, da Vas seznanja in Vam svetuje (oz. odsvetuje) razne predstave, ki so Vam na ogled. Tokrat sem si za Vas ogledala predstavo Eugèna Ionesca Instrukcija v SNG Drama v Ljubljani.

Instrukcija je sicer ena izmed manj znanih del Eugèna Ionesca, poleg S. Becketta drugega glavnega predstavnika teatra absurda, ki je leta 1950 postal slaven s krstno uprizoritvijo svoje komedije Plešasta pevka. V prvotnem

prevodu Vide Šturm je bil naslov dela Učna ura, ki pa se je Alešu Bergerju zdel (ravno kot prevod celotne komedije) malo zastarel in neuporaben za ponovno uprizoritev. Tako se je odločil, da bo sam poskrbel za nov prevod v bolj tekoči in "novejši" slovenščini. Ionescovo delo, ki je bilo na slovenskih profesionalnih odrih uprizorjeno komaj štirikrat, je režiral Sebastijan Horvat, ki se je tokrat odločil za malo nenavadno verzijo. Tekst sam je bil precej sčrtan, tako da je na moj račun precej izgubil; poleg tega je tudi sama postavitve, za katero se je odločil režiser, onemogočila popolno razumljivost teksta. Glede tega naj povem, da je delo v originalu veliko bolj jasno in razumljivo.

Na odru so nastopili v vlogi Profesorja Matjaž Tribušon, v vlogi Učenke Nataša Ralijan, letošnja zmagovalka Borštnikove nagrade za mladega igralca, in še Sara Hribar kot Služkinja.

Profesor je stereotipen, zafrustriran perverzen starec, odvisen od kme-

tiške Služkinje, ker je nezmožen obvladovanja svojih nagonov. Vrsta njegovih učenek je posplošena, da bi jih lahko strnili v eno samo, naivno, na pamet naučeno, razvajeno hčerko edinko iz meščanske družine s precejšnjim premoženjem, pridobljenim najverjetneje s trgovino.

Stereotipnost je seveda očitna tudi v njunem dialogu, kjer uporabljata vse mogoče fraze in besedne zveze, da bi prikrla neznosnost položaja, v katerem sta se znašla. Služkinja je tu le stranska oseba, ki največkrat nastopi samo z glasom in ne stopi v ospredje kot v originalnem tekstu.

No, Instrukcijo bi svetovala predvsem tistim, ki se pri predstavi ne zaustavijo ob vsaki posamezni besedi in iščejo v njej pomen, temveč znajo dojeti smisel celotne postavitve in interpretirati po svoje to, kar se na odru dogaja in ravno to dogajanje prenesti v drugo okolje z drugim pomenom.

Erika Baldè

Španska Južna Amerika

Nekoč in danes

V letih 1810-1835 so Španci doživljali hude poraze na vseh frontah: na severu se je bojeval neustavljivi Simon Bolivar, na zahodu junaški general Antonio José de Sucre, z juga pa je prodiral argentinski general Sam Martin. Španci so morali priznati poraz pred močjo rodoljubov in se umakniti iz Južne Amerike. Kljub porazu so na južnoameriških tleh pustili neizbrisni španski pečat (razen v Braziliji in tedanji Nizozemski Gvajani). Ta je zaznamoval obličje južnoameriškega življenja.

Po umiku Špancev je na tej celini zavladala huda kriza: bivše španske kolonije (Čile, Argentina, Urugvaj, Paragvaj, Bolivija, Ekvador, Peru, Kolumbija in Venezuela) so vstopile v krvavo vojno za osvojitve čim večjega ozemlja. Bolivija je postopoma izgubljala ozemlje v vojnah z Brazilijo, Čilom, Paragvajem in Perujem. Njena površina znaša danes 1098581 km², kar je manj kot polovica pred pogubnimi vojnami. Ime je dobila po legendarnem Simonu Bolivarju, po njemu pa je imenovala, tako kot Venezuela, svojo denarno valuto – bolivier.

Simon Bolivar je narodni junak v kar petih državah Južne Amerike. V Boliviji, Peruju, Ekvadorju, Venezueli in Kolumbiji, kjer ima častno mesto. Bil je imenovan "El Libertador" – osvoboditelj. Njegovi ideali so zavzeli vse rodoljube. Bil je genialen vojaški strateg. Po velikih naporih je s svojo vojsko prostovoljcev osvobodil Kolumbijo, Venezuelo in Ekvador. V zadnjem si je prislužil častno mesto general Antonio José de Sucre, ki je pri slavni bitki na pobočju ognjenika Pinchincha pregnal Špance. V čast so mu Ekvadorci v središču Quita postavili kip, ki z iztegnjeno roko kaže na bližnji ognjenik Pinchincha. Kasneje sta Bolivar in De Sucre skupaj osvobodila Peru in Bolivijo, iz Argentine pa je prispel general San Martin, somišljenik Bolivarja, in osvobodil Čile ter Paragvaj: tako so bili Španci obkoljeni in so morali priznati poraz. San Martin je s pomočjo Garibaldija osvobodil tudi Urugvaj.

Prebivalci vseh teh dežel slavijo dneve osvoboditve, vključno rojstni

dan Bolivarja, ki ga cenijo v vseh državah Latinske Amerike.

Američani in Angleži so smatrali Libertadorjevo odločitev o osvoboditvi za samomor, vendar je on dokazal, da rodoljube in želja po svobodi privedeta ljudi do junaških dejanj, ki so še danes temelj južnoameriškega ponosa na tri velikane; San Martina, Sucreja in Bolivarja.

Na začetku 20. stoletja so vojne ponehale in stanje se je izboljševalo. Sredi 50-tih let pa se je znova poslabšalo: gospodarska kriza se je razbesnela nad temi državami, razen nad Čilom, ki je med leti 1970-1973 doživel svojo zlato dobo pod vlado socialistično usmerjenega predsednika Alenveja.

Danes v državah s "španskim pečatom" vlada huda gospodarska kriza. Družbene razlike, brezposelnost in kriminal vlačijo te države v pogubo. Severna Amerika se zelo zanima za to celino, vanjo vlaga ogromen kapital in izkorišča njena rudna bogastva. Razlike med sloji družbe so ogromne: v državah ni nobenega ravnovesja. Slavni perujski pisatelj Mario Vargas Llosa je zapisal: "Peru ima 200.000 državlja-

nov, ki živijo bolje kot severni Američani, in 18 milijonov takšnih, ki životarijo na enaki ravni kot Afričani." Torej, če malce izračunamo, 10% prebivalcev je bogatih, drugih 90% pa zelo revnih. To je dokaz, da so med družbenimi sloji brezdanje praznine.

Ena najrevnejših držav s španskim pečatom je Bolivija, ki ima žalosten rekord: je edina država, ki je v obdobju 1885-1905 doživela nič manj kot 16 ustav in več kot 200 državnih udarov ali poskusov nasilnega prevzema oblasti. Ko je leta 1966 zmagala na volitvah desničarska Fronta bolivijske revolucije, so se v začetku leta 67 pojavile opozicijske, gverilske skupine. Istega leta je bolivijska vojska ujela in umorila slavnega kubanskega revolucionarja Ernesta Che Guevara, ki je vodil skupino bolivijskih gverilcev. Take gverilske skupine so se pojavile tudi v Peruju. Osnovale se je skupina Sendero Luminoso, ki se zavzema za socialistično pot perujske vlade in se od leta 1981 bori proti zasebnemu lastništvu, ki utaplja Peru. Ti gverilci so postali strah in trepet vlade ter bogatinov.

Podobne težave imata kolumbijska in venezuelska vlada. V Kolumbiji teroristi ustrahujejo bogatine ter ogrožajo njihova posestva. Redna vojska si ne more pomagati, ker je oslABLJENA tudi z

SKK je pripravil veselo martinovanje v skavtskem sedežu na Proseku

drugih strani: trgovina z mamili, pritisk revnega ljudstva in vedno številnejši atentati na vladne čete.

V sosednji Venezueli je stanje bolj ustaljeno, čeprav prebivalci mrzijo vojsko, ki straži ceste pred kriminalom. Ta je tako narasel, da je policija morala prositi za pomoč vojsko.

Paragvaj je v nasprotju z drugimi državami zelo mirna dežela, saj se je na kar miren način osamosvojil. Stabilitetnost je opešala le v letih 1932-1935, ko so Bolivijci pobili več kot 1,5 milijona Paragvajcev, vseeno pa so izgubili vojno za Gran Chaco. Paragvaj sloni na verskih temeljih, saj je najizrazitejša jezuitska država na svetu. Omembe vreden je podatek, da je Južna Amerika najbolj rimsko katoliška celina na svetu.

Argentina je v obdobju 30-tih do 80-tih let doživela veliko vojaških diktatur, ki so se končale z vojno za Falklande. Od takrat je ta država na poti prave demokracije, tako kot velja danes, za vse južnoameriške države.

Čeprav Južno Ameriko pestijo hude težave, ima tudi ta svoje bleščeče plasti, kot so npr: indijanski sejmi, folklor in prazniki svetnikov. Največji ugled pa si je pridobil nogomet, ki združuje vse ljudstvo. Kakor gobe po dežju so zrastle ogromni nogometni stadioni in vsako nedeljo se trume navijačev zgrnejo v njih. Nogometna svetovna velesila je postala Brazilija z legendarnim Peléjem, ki je Brazilijo trikrat privedel do svetovnega pokala, še enkrat pa ga je ekipa osvojila brez njega. Sledita ji Argentina in Urugvaj, vsaka dvakrat svetovna prvaka. Simbol Argentine je Diego Armando Maradona, Urugvaj pa legendarni Eduardo Rivera. Dobro nogometno tradicijo imata tudi Kolumbija – naj omenim igralca Paola Valderamma s trajno na gostih laseh, – in Bolivija, katere simbol je postal Hugo Sanchez.

Ti nogometni zvezdniki so odrasli v revnih četrtih in danes v vseh južnoameriških državah igrajo nogomet na cesti revni fantje, ne glede nato, ali so belci, črnici, mulati, zambi, mestici ali Indijanci.

To je Južna Amerika: raj bogatim, pekel revežev. Le kdaj se bosta pladnja južnoameriške družbene lestvice uravnovesila? To je upanje, ki je kljub vsem vojaškim diktaturam, gospodarskim krizam in kriminalu, še vedno zelo živo.

Erik Sancin

Še en prizor z martinovanja...

BEST-SELLERJI

Pojdi, kamor te vodi srce

Tokrat začnemo z novo rubriko, v kateri vas bomo od časa do časa seznanjali z raznimi knjižnimi deli, to je z best-sellerji, ki so med bralci na izreden odmev in jih zato srečamo na samem vrhu najbolj prodanih knjig.

Če torej sedaj prelistamo razne revije, zlahka opazimo, da že nekaj mesecev žanje velik uspeh knjiga italijanske avtorice Susanne Tamaro: *Va, dove ti porta il cuore* (Pojdi, kamor te vodi srce). Iz gole radovednosti sem si knjigo sama kupila, da bi tako spoznala vzrok takega uspeha. Gre sicer za drobno knjižico, ki pa skriva med svojimi stranmi poseben čar, gre za preprosto izpoved starejše žene, ki se odloči, da bo svoji vnukinji napisala dolgo pismo v obliki dnevnika. V njenih preprostim in iskrenih besedah pa je zaznati globoko sporočilo ljubezni, s katerim bi rada izboljšala, pa tudi poglobila svoj odnos do vnukinje. Zaradi prevelike starostne razlike in generacijskih pogledov sta se namreč razšli. S tem pismom pa stopa zopet v ospredje celotna podoba junakinje, ki je pravzaprav vso življenjsko pot prebila v osamljenosti in nezadovoljstvu. Do moža ni čutila niti iskric ljubezni, prav tako je s svojo hčerko živela v napetosti in v neprestanem nesoglasju, kar je po vsej verjetnosti povzročilo tudi hčerkinjo smrt.

V pismu pa zasledimo popoln preobrat junakinje, ki nam razkrije svoja čustva, svoje notranje dileme, obenem pa posreduje mlajši generaciji globoke življenjske nauke. Takole pravi:

“Ko se boš v svojem življenju znašla na razpotju in ti ne bo jasno, katera pot je prava, ustavi se in sedi. Zadihaj globoko, tako globoko kot tistega prvega dne, ko si zagledala luč sveta, nič naj te ne razburja, ampak čakaj in čakaj... V tišini prisluhni svojemu srcu. Ko boš zaslišala glas srca, vstani in pojdi tja, kamor te ta vodi.”

V tem zadnjem odstavku gre za povzetek vodilne misli celotne zgodbe, ki je ovita v preprost jezik in slog in temelji na osrednjem sporočilu: edino pomembno življenjsko potovanje je tisto, ki vodi v lastno srce.

Naj kot zanimivost dodam še to, da se dogajanje odvija na Opčinah in če ste se v zadnjih časih kdaj vozili med ozkimi openskimi ulicami, ste gotovo pri neki stari stavbi opazili veliko televizijskih snemalnih naprav. Verjetno ste že sami dognali, da gre za snemanje filma, ki ima svoje korenine v pravkar opisanem knjižnem delu.

Jadranka Cergol